

Schriftlicht

Jij bent mijn Zoon

L.W. de Graaff

**Jij bent mijn zoon,
ik heb je vandaag verwekt.**
(Psalm 2:7b)

De belijdenis dat Jezus Gods Zoon is, heeft Mohammed, de profeet van de moslims, als godslasterlijk afgewezen. Voor hem kon deze belijdenis maar één ding betekenen: God heeft omgang gehad met Maria en een kind bij haar verwekt. Vandaar dat in veel koranverzen fel wordt ontkend dat Allah nakomelingschap zou kunnen hebben. Het meest bekende vers in dit opzicht is soera 112: ‘Zeg: <Hij is God als enige, God de bestendige. Hij heeft niet verwekt en is niet verwekt en niet één is er aan Hem gelijkwaardig.>’

Ook met het oog op de ontmoeting met moslims is het daarom belangrijk ons goed rekenschap te geven van de vraag wat het precies betekent dat Jezus de Zoon van God is.

Ontvangen van de Heilige Geest

Het valt op dat de Apostolische geloofsbelijdenis het woord ‘verwekken’ niet gebruikt. Jezus is *ontvangen* van de Heilige Geest en *geboren* uit de maagd Maria. En dat is in overeenstemming met wat de evangelisten hebben geschreven. Zij gebruikten het Griekse werkwoord *gennao*. Dat woord kan zowel verwekken als baren betekenen. Wanneer het voor een vrouw wordt gebruikt, duidt het steeds op de ‘baring’ of de ‘geboorte’.

Helaas zijn niet alle vertalingen op dit punt juist. Hieronder volgt een vergelijking tussen de Statenvertaling, de NBG-’51 en de NBV.

Matteüs 1:16

SV: geboren

NBG: geboren

NBV: verwekt

Matteüs 1:20

SV: ontvangen

NBG: verwekt

NBV: verwekt

Lucas 1:35

SV: geboren

NBG: verwekt

NBV: geboren

De conclusie kan worden getrokken dat de SV het bij het rechte eind heeft door in Matteüs 1:16 en Lucas 1:35 ‘geboren’ te lezen.

In Matteüs 1:20 past ‘geboren’ niet. Hier is de betekenis versmald tot de ‘ongeboren vrucht’ door de toevoeging ‘in haar’. De SV geeft dit trefzeker weer met ‘ontvangen’.

Dat Jezus de Zoon van God wordt genoemd, is niet omdat God Hem bij Maria heeft *verwekt*. Wel valt de gehele weg naar zijn geboorte uit Maria onder de bijzondere zorg van God. Lucas schrijft over de overschaduwing door de Heilige Geest. Vandaar dat de engel blijkens Lucas 1:35 concluderend zegt: ‘Daarom zal het kind dat geboren wordt, heilig worden genoemd en Zoon van God.’

Het is goed om in dit verband nog te wijzen op de woorden van de apostel Paulus in Filippenzen 2:7. Daar schrijft de apostel over de Zoon van God: ‘Hij nam de gestalte aan van een slaaf en werd gelijk aan een mens.’

Daarom kunnen we zeggen: De Zoon van God heeft Zich geboren laten worden uit de maagd Maria.

En door die geboorte uit Maria is de Zoon van God ook een mensenzoon geworden. Een echt mens. Tegelijk wel een bijzonder mens. Jezus is de mens bij uitstek over wie de profeet Daniël al heeft geprofeteerd. In Daniël 7:13 staat geschreven: ‘In mijn nachtelijke visioenen zag ik dat er met de wolken van de hemel iemand kwam die eruitzag als een mens. Hij naderde de oude wijze en werd voor hem geleid. Hem werden macht, eer en het koningschap verleend, en alle volken en naties, welke taal zij ook spraken, dienden hem. Zijn heerschappij was een eeuwige heerschappij die nooit ten einde zou komen, zijn koningschap zou nooit te gronde gaan.’

Ik heb je vandaag verwekt

Nu dringt zich wel de vraag op of het bovenstaande niet onderuit wordt gehaald door de toepassing van Psalm 2:7 op de Heer Jezus. En dan gaat het speciaal om de woorden: ‘Jij bent mijn zoon, ik heb je vandaag verwekt.’

De eerste vraag is of deze woorden betrekking hebben op de verhouding tussen God en de door Hem aangestelde koning in Israël of dat dit een rechtstreekse profetie is aangaande Jezus Christus.

De belofte die Samuël namens God mag geven aan de koningen uit het huis van David, zet ons op het spoor: ‘Ik zal een vader voor hem zijn en hij voor mij een zoon’ (2 Sam. 7:14). Dit geeft vrijmoedigheid om bij de woorden uit Psalm 2 in de eerste plaats te denken aan een belofte voor de door God aangestelde koning in Israël.

Dat wordt bevestigd door Hebreëen 1:5 omdat hierin Psalm 2:7 en 2 Samuël 7:14 naast elkaar worden geplaatst.

Tegelijk blijkt dat de schrijver van de brief aan de Hebreëen het niet heeft over de aanstelling van een sterfelijke koning uit het huis van David, maar over Jezus Christus. Want hij schrijft: ‘Tegen wie van de engelen heeft God immers ooit gezegd: “Jij bent mijn zoon, ik heb je vandaag verwekt”? Of: “Ik zal een vader voor hem zijn, en hij voor mij een zoon”?’

De woorden die in de eerste plaats zijn bedoeld voor de aangestelde sterfelijke koningen uit het huis van David, zijn tot vervulling gekomen met de komst van Jezus Christus als de Koning uit het huis van David.

Uit het verband wordt dan vervolgens ook duidelijk wat het woord ‘verwekken’ hier betekent. Daarmee wordt de aanstelling van de koning op een beeldrijke manier onder woorden gebracht. En het hier gebruikte beeld was zeer gangbaar in de tijd van de koningen van Israël. Omdat het in Psalm 2 gaat over het aanstellen van een koning, is het begrijpelijk waarom de evangelisten Psalm 2 niet citeren wanneer ze over de geboorte van Christus verhalen.

We komen Psalm 2 wel weer tegen bij de doop van Jezus door Johannes in de Jordaan. Dan klinken uit de hemel de woorden: ‘Dit is mijn geliefde Zoon, in hem vind ik vreugde.’ In deze woorden horen we Psalm 2 doorklinken.

Nog opmerkelijker is wat de apostel Paulus heeft gezegd (Hand. 13:33): ‘... doordat hij Jezus tot leven heeft gewekt. Daarover staat in de tweede psalm geschreven: “Jij bent mijn zoon, ik heb je vandaag verwekt.”’ Hier wordt verband gelegd tussen de woorden van Psalm 2 en de opstanding van Jezus Christus.

Zo is in ieder geval duidelijk dat de woorden ‘ik heb je heden verwekt’ uit Psalm 2 niet zien op de verwekking van Jezus bij Maria.

Jezus, de Zoon van God

In het gesprek met Nicodemus zei Jezus onder meer (Joh. 3:16): ‘Want God had de wereld zo lief dat hij zijn enige Zoon heeft gegeven, opdat iedereen die in hem gelooft niet verloren gaat, maar eeuwig leven heeft.’ Deze woorden laten duidelijk zien dat Jezus van eeuwigheid de Zoon van God is.

Dit betekent dat Hij die van eeuwigheid Zoon van God is, ook zoon van Maria is geworden. Het zoonschap ‘speelt’ tweemaal: van eeuwigheid en na de menswording.

Nu aandacht voor de vraag wat het betekent dat Jezus de *Zoon* van God is. In het bovenstaande is al duidelijk gemaakt dat er geen sprake is van een ‘vleselijke’ band tussen Vader en Zoon. Wat betekent het dan wel?

Om op die vraag een goed antwoord te kunnen geven, is het nodig eerst te kijken naar het gebruik van het woord ‘zoon’ in de Bijbel.

Zetten we een en ander op een rij, dan zien we dat de aanduiding ‘zoon’ niet alleen wordt gebruikt voor een natuurlijk kind. In Hosea 11 wordt het volk Israël door de HEER ‘mijn zoon’ genoemd. We hebben al gezien dat ook de koningen van Israël als ‘zoon’ worden aangesproken. Verder worden in Job 1:6 en 38:7 de engelen eveneens ‘zonen Gods’ genoemd. Ten slotte zijn gelovigen blijkens onder meer 2 Korintiërs 6:18 ‘zonen en dochters van God’.

Uit dit overzicht blijkt dat de aanduiding ‘zoon’ steeds ziet op een bijzondere verhouding tot God. De aard van die verhouding verschilt van geval tot geval. De verhouding tussen God en David is een andere dan tussen God en een engel.

En zo komen we bij de verhouding tussen God de Vader en Jezus als Zoon van God. Die verhouding is uniek. Dat blijkt onder meer uit het feit dat Jezus kan zeggen: ‘En de Vader en ik zijn één’ (Joh. 10:30).

Dat Jezus op een unieke manier Gods Zoon is, wordt onderstreept door de bijvoeging 'eniggeboren' in Johannes 3:16. Eniggeboren betekent dat God niet meer heeft dan één Zoon zoals Jezus is. Vandaar dat het woord 'eniggeboren' in de NBV wordt weergegeven met 'enige'. Toch mag niet over het hoofd worden gezien dat in het door Johannes gebruikte woord altijd de gedachte van een 'geboorte' meekomt. Dr. P.H.R. van Houwelingen schrijft in zijn commentaar: 'De zoon God is daarin volstrekt uniek, dat Hij rechtstreeks van de Vader afstamt.'

En van niemand kan God meer houden dan van die ene Zoon. En wanneer Hij dan die eniggeboren Zoon niet heeft gespaard om mensen te verlossen, blijkt daaruit zijn onmetelijke liefde voor de wereld en de mensen.

Hoe maak je het bovenstaande duidelijk aan moslims?

De ervaring leert dat de Arabische taal hier kan helpen. Het is namelijk zo dat de Arabische taal twee woorden kent voor 'zoon': *'ibn* en *walad*.

Walad is het woord dat wordt gebruikt voor het lichamenlijk verwekte kind. *'Ibn* is breder. Het wordt bijvoorbeeld gebruikt om de verhouding aan te geven tussen een leraar en een leerling. En verder voor allerlei andere verhoudingen waarin geen sprake is van lichamenlijke verwantschap. In die zin is Jezus de *'ibn* van God. De praktijk leert dat dit taalkundige onderscheid voor moslims zeer verhelderend kan zijn. En dat ze beter begrip krijgen van de belijdenis dat Jezus de Zoon van God is.

Drie-eenheid

De strijd rond de belijdenis dat Jezus de Zoon van God is, is direct verbonden met de belijdenis dat God een drie-enig God is. Het dogma van de Drie-eenheid geeft immers antwoord op de vraag hoe Jezus Zich verhoudt tot God de Vader en de Heilige Geest. Al de eeuwen door heeft de kerk ermee geworsteld om dit zo goed mogelijk onder woorden te brengen. En dit gebeurde onder de erkenning dat geen mens dit ooit volkomen zou kunnen verwoorden. Gods bestaan in drie Personen gaat ver boven het menselijk bevattingsvermogen uit.

Wie de leer van de Drie-eenheid wil begrijpen, komt er niet uit. Veel moslimse theologen gaan nogal rationalistisch te werk. De bestrijding van de leer van de Drie-eenheid wordt daarom ervaren als 'schieten voor open doel'. Het is een van beide: je gelooft in één God of in drie goden.

En dat laatste is afgodendienst. Christenen die vasthouden aan het dogma van de Drie-eenheid, zijn als de afgodendienaars uit de tijd van Mohammed. De inwoners van Mekka vereerden niet alleen de stadsgod Allah, maar ook zijn drie dochters al-Laat, al-Manaat en al-Oezza.

En zo klinken in *soera* 39,14 van de Koran de volgende woorden: 'Als God gewent had zich een kind te nemen, dan had Hij uit wat Hij geschapen heeft uitgekozen wat Hij had gewild. Geprezen zij Hij! Hij is God, de ene, de albeheerser.'

In gesprekken hierover met moslims kan het zinvol zijn het uitgangspunt te nemen in de woorden die zij zelf heel vaak gebruiken: *Allahu akbar*. Dat betekent heel letterlijk vertaald: Allah is groter. Moslims belijden dus elke dag dat Allah groter is dan de mensen. In alles gaat hij uit boven de schepping en de schepselen. Als mensen kunnen wij hem niet narekenen met ons beperkte verstand. Wie kan Allah helemaal doorgronden?

Vanuit deze achtergrond mag toch worden verwacht dat moslims begrip hebben voor de leer van de Drie-eenheid. En dat het inconsequent is wanneer zij deze leer afwijzen als onlogisch of onbegrijpelijk.

Christenen op hun beurt moeten blijven beseffen dat zij met de leer van de Drie-eenheid God niet 'op formule hebben gebracht'. Hij is veel groter dan wij onder woorden kunnen brengen.

Daarom brengt deze belijdenis ons tot lofprijzing:

*Ik zing voor God, de HEER.
Hem prijs ik al mijn levenstijd.
In Hem, wie ik mijn loflied wijd,
is al mijn roem en eer.
Hoor blij mijn zingen aan,
u, die ootmoedig bent in nood.
Kom, maak met mij de HERE groot
en prijs zijn grote naam.*